

GÖBEKLİTEPE

- Arkeolojik bir mevki olarak ilk kez 1963 yılında, Türk ve Amerikan bilim adamlarının yaptığı bir yüzey araştırması sırasında tespit edilmiştir. Bu çalışmayla ilgili sonuçlar, Peter Benedict tarafından 1980 yılında yayımlanmıştır.

-
- Göbekli Tepe, Şanlıurfa İli'nin 15km kuzeydoğusunda, merkeze bağlı Örencik Köyü yakınlarındaki dağlık alan üzerinde yer almaktadır. Seçilen alan, diğer Neolitik Dönem yerleşim yerlerinde olduğu gibi su kenarı, vadi ya da ovada olmayıp, Harran Ovası'nı kuzeyde sınırlayan uzun bir yükselti silsilesi üzerinde, görüş ve manzaraya hâkim bir konumda bulunmaktadır.

-
- 300m. apında ve 15m. yüksekliğindeki Neolitik Dönem'in ilk evrelerine ait Göbekli Tepe'nin topografik özelliklerinden ve yer seçiminden dolayı, ilk fark edildiğinde Őimdiki nemi anlaŐılamamıŐ olup, tepenin her yerinde rastlanan kireçtaŐı blokları nedeniyle buranın bir mezarlık olduğu kanısına varılmıŐtır.
 - 1995-2006 yılları arasında Şanlıurfa Müze Müdürlüğü başkanlığında, Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden Prof. Dr. Harald Hauptmann ve daha sonra Dr. Klaus Schmidt ve ekibinin katılımıyla kesintisiz kazı çalışmaları gerçekleŐtirilmiŐtir. 2007 yılından itibaren Dr. Klaus Schmidt başkanlığında Bakanlar Kurulu Kararlı Kazı statüsüne geçmiŐtir.

-
- Şimdiye kadar yapılan kazı çalışmaları sonucunda, Göbekli Tepe’de 4 tabaka açığa çıkartılmıştır. En üstteki I. Tabaka, tarım yapılan yüzey dolgusu olup, geriye kalan 3 tabaka ise Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem’e tarihlenmektedir. Göbekli Tepe’de stratigrafi en üstten alta doğru şu şekilde izlenmektedir.

- I. Tabaka: Yüzey dolgusu
- II A. Tabaka: Dikilitaşlı Köşeli Yapılar (M.Ö. 8.000-9.000).
- II B. Tabaka: Yuvarlak-Oval Yapılar (Ara tabaka).
- III. Tabaka: Dikilitaşlı Dairesel Yapılar (M.Ö. 9.000-10.000).

- Çanak Çömleksiz Neolitik-B Evresi'ne tarihlenen ve yüzey dolgusunun hemen altında bulunan II A. Tabakası'nda dikilitaşlı dörtgen planlı yapılar açığa çıkartılmıştır. Bu yapıların, çağdaşı olan Nevalı Çori'de bulunan tapınak yapısıyla benzerlik göstermesi bakımından kültle ilişkili yapılar olduğu düşünülmektedir. Bu evre için tipik olan Aslanlı Yapı'da, karşılıklı olmak üzere, ikisinin üzerinde kabartma olarak birer aslan motifinin işlendiği dört adet dikilitaş bulunmaktadır.
- Çanak Çömleksiz Neolitik-A ve B Evresi arasında bir geçiş tabakası özelliği gösteren II B. Tabakası'nda, bu dönemin karakteristik özelliklerini taşıyan yuvarlak ya da oval planlı yapılar açığa çıkartılmıştır.

- Gene anak ömleksiz Neolitik-A Evresi'ne tarihlenen ve Göbekli Tepe'nin en önemli tabakası olan III. Tabaka'da ise dikilitaşlarla çevrelenmiş büyük dairesel planlı yapılar dikkat çekmektedir. Kütle ilişkili olduğu düşünülen bu yapılar, T biçimli dikilitaşların belli aralıklarla dairevi şekilde dizilmesi ve etrafının duvarlarla çevrilmesiyle oluşturulmuştur.
- Merkezde karşılıklı ve kenarlardakine oranla daha büyük iki dikilitaş yer almaktadır. Merkezde bulunan dikilitaşlar serbest dururken kenarlardakiler, duvarlar ya da banklarla birbirlerine bağlanmıştır. Bu yapıların, tamamlanmasından sonra bilinçli bir şekilde toprak ve çakıl dolguyla örtülmüş olduğu kazılar sırasında anlaşılmış olduğundan bunların ölü kültürle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

-
- Şu ana kadar dört adet böyle anıtsal yapı açığa çıkartılmış olup, yapılan jeomanyetik ölçümler sonucunda Göbekli Tepe'de en az 20 anıtsal yapının olduğu anlaşılmıştır.
 - Konumu itibariyle çevresinde geniş kayalık platolar bulunan Göbekli Tepe'de, dikilitaşlar bu platolardaki kayalardan yekpare halinde kesilerek temin edilmiştir. Arazide, işlenmemiş durumda bazı dikilitaşlar kesildiği yerde hala görülebilmektedir. Ayrıca bu platolarda, kayalar üzerinde, işlevleri henüz anlaşılamayan oyuklar ve bir takım işaretler bulunmaktadır.

- Boyları 5m.ye ulaşan dikilitaşların bazılarının üzerinde, kabartma olarak çoğunluğunu yılan, tilki, yaban domuzu ve kuşların oluşturduğu çeşitli hayvan tasvirleri bulunmaktadır. Bazı örneklerde kabartma olarak yapılmış kol ve ellerden dolayı, dikilitaşların stilize edilmiş insan figürleri olduğu, aşırı şematik ve kübik formda gösterilen gövdeleri ile yaşayanları değil de başka bir boyutun varlıklarını temsil ettikleri öngörülmektedir.

-
- Kazılar sırasında ve genellikle de yüzey buluntusu olarak ele geçen yabani, yırtıcı hayvan heykellerinin varlığı, antik dönemden bilinen yeraltı dünyasının koruyucusu Kerberos'u akla getirmekte ve bu vahşi hayvan heykellerinin de Göbekli Tepe'deki yapıların bekçisi olabileceğini düşündürmektedir.
 - Kazılar sonucunda çok sayıda hayvan heykeli, çakmaktaşıdan aletler, taştan boncuklar ve kaplar ile küçük figürünler açığa çıkartılmıştır

- Göbekli Tepe'de temsil edilen bu dönemde, eldeki bulgulara göre insanların avcılık ve hayvancılıkla geçindiği, henüz tarımın yapılmadığı düşünülmektedir. Yerleşim yerinin konumu, açığa çıkartılan devasa boyutlu yapıları, tonlarca ağırlıktaki dikilitaşları ve bu dikilitaşların yerleştirilmesi bakımından Taş ağı insanların, büyük bir organizasyon ve uzun bir zaman dilimi dhilinde hareket ettikleri düşünülmektedir.
- Őimdilik en erken tabaka olan III. Tabaka'nın tarihi ca. M..10. Bin olarak belirtilmektedir. Yerleşim yerinde henüz ana toprağa ulaşılamamış olup, ileriki yıllarda gerçekleştirilecek kazı çalışmaları sonucunda Göbekli Tepe'deki hayat netlik kazanacaktır.

DÜNYANIN GÖZÜ GÖBEKLİTEPE'DE

- ◉ İngiliz BBC Televizyonu, dünyanın ilk yerleşim birimi ve en büyük tapınağının bulunduğu yerlerinden birisi olarak bilinen Şanlıurfa'nın Örencik Köyü'ndeki Göbeklitepe'de belgesel çekti.
- ◉ Dünyanın önde gelen basın kuruluşlarında İngiliz BBC televizyonu belgesel çekimleri için Şanlıurfa'nın Örencik köyünde bulunan Göbekli Tepe'ye geldi.
- ◉ Göbekli Tepe'de 2008 yılı kazı kampanyasının ilk etabı için bulunan kazı başkanı Prof. Dr. Klaus Schmidt ve 15 kişilik ekibinin çalışmaları 2 gün boyunca BBC televizyonundan 6 kişilik bir ekip tarafından görüntülendi.

-
- İnsanlığın ve tarımın kökenleri adlı belgesel serinin bir bölümünü oluşturacak olan Göbekli Tepe uzun zamandır İngiliz basını tarafından ilgi ile izleniyordu. Daha önce 2004 yılında da kazı alanında çekim yapan BBC Televizyonu, 13 ve 14 Mayıs 2008 tarihlerinde Göbekli Tepe için tekrar Şanlıurfa`ya geldi.
 - Geçtiğimiz günlerde ünlü İngiliz gazetesi The Guardian da Göbeklitepe`ye tam sayfa bir haberle yer ayırmıştı. BBC`nin belgesel çekimleri sırasında kazı başkanı Prof. Dr. Klaus Schmidt ile yapılan uzun röportajlar eşliğinde hem Göbeklitepe`nin önemine hem de bölgenin 12 bin yıl önce yaşanan gelişmelerde oynadığı role değiniliyor.

-
- Göbekli Tepe`nin 2008 yılı ilk kazı etabını bitirmek üzere çalışmalarını tamamlayan ekibi, ikinci etap çalışmasını ise Eylül-Ekim ayları asında yapacak. Türk ve Alman arkeologlardan oluşan bilimsel ekibin yanısıra rencik köyünden 60 kişi kazı çalışmalarına katılıyor. Ekipte Kültür Bakanlığı temsilcisi olarak Ankara Etnografya Müzesinden arkeolog Nejat Atar bulunuyor.

DÜNYANIN İLK YERLEŞİM MERKEZİ OLDUĞU YAZILDI

- Geçtiğimiz yıllarda Alman Der Spiegel dergisi de Göbeklitepe`yi kapak yapmış ve İncil`de bahsedilen, Hazreti Adem`in cennetin gönderildiği yerin Şanlıurfa yakınlarındaki Göbeklitepe bölgesinde olabileceğini yazmıştı.
- Derginin kapak konusu yaptığı ve 11 sayfa ayırdığı konuyla ilgili incelemede, İngiliz yazar David Rohl Legend`Efsane` isimli kitabına dayanılarak, Göbeklitepe`de yapılan arkeolojik kazıların, bu yerin Adem ile Havva`nın cennetten kovulduktan sonra yaşamaya başladığı yer olabileceği belirtildi.
- Kazılarda dünyada ilk tarımın burada yapıldığına dair izler olduğunu kaydeden dergi, ayrıca dünyanın en eski tapınaklarının da yine bu bölgede bulunduğunu yazmıştı. Der Spiegel, kazılar sırasında bölgede bir `Altın Taş devri` döneminin yaşandığına dair önemli izlerin bulunduğunu kaydetti ve kazıları yapan Alman Arkeolog Klaus Schmidt`in, bölgenin çok yakında dünyaca üne kavuşacağı yolundaki sözlerine yer verdi.

-
- bulunduğunu kaydetti ve kazıları yapan Alman Arkeolog Klaus Schmidt`in, bölgenin çok yakında dünyaca üne kavuşacağı yolundaki sözlerine yer verdi.

ADEM İLE HAVVA'NIN CENNETİ URFA'DA

- Dünyaca ünlü haber dergisi Der Spiegel, Adem ile Havva'nın yasak elmayı yediği için kovulduğu cennetin kalıntılarının Şanlıurfa'daki Göbeklitepe'de olduğunu yazdı.
- Yazı boyutunu büyütme için Celal Özcan'ın haberi Dünyaca ünlü haber dergisi Der Spiegel, kapaktan verdiği araştırma yazısında, 11 bin yıl geriye uzanan cennetin izlerinin arkeologlar tarafından Türkiye'nin doğusunda bulunduğunu yazdı. Dergi, İngiliz yazar David Rohl'ün bestseller kitabı 'Efsane'yi kaynak göstererek, cennetten kovulan Adem ile Havva'nın da burada yaşadığını yazdı.
- ADEM ile Havva'nın yasak elmayı yediği için kovulduğu cennetin kalıntıları Türkiye'de bulundu. Sanatçıların, ressamların, edebiyatçıların yüzyıllardır canlandırdığı, efsane mi gerçek mi olduğu tartışmasının bitmediği 11 bin yıl geriye uzanan cennetin izlerini arkeologlar Türkiye'nin doğusunda buldu.

-
- Almanya`nın haftalık haber dergisi `Der Spiegel` 11 sayfa ayırdığı yeni sayısını bu konuya ayırdı. Dergi İngiliz yazar David Rohl`ün yayınladığı `Efsane` adlı bestseller kitabını kaynak gösterdiği yazısında cennetten kovulan Adem ile Havva`nın da burada yaşadığını yazdı. KARACADAĞ`IN BUĞDAYI Göbeklitepe`de bulunan kalıntıların cennetin Türkiye`nin doğusunda olduğunun önemli temel kanıtları olduğu kaydedildi.
 - Adem ile Havva`nın cennetten atılmasından sonra burada toprağı işlemeye başladığı ve ilk tarımın da burada yapıldığı belirtildi. Max Planck Enstitüsünün Köln`de bitkiler üzerine yaptığı araştırmada 68 yeni buğday çeşidini kıyasladığı ve tüm tahılların kökeninin ise Karacadağ eteklerinde bugün de halen yetişen yabancı buğday bitkisi olduğunun ortaya çıktığı vurgulandı.

MEDENİYETİN BAŞLANGICI

- ◉ İngiliz yazar David Rohl`ün tezine göre bundan 11 bin yıl önce taş devrinde insanlar Türkiye, Suriye, Irak ve İran sınır bölgesinde avcılıkla yaşıyordu. Daha sonra insanlar burada yerleşmeye, toprağı işlemeye başladı. Bununla birlikte medeniyet de başladı. En yüksek medeniyet burada oluştu. Göbeklitepe`de bulunan en eski tapınaklar bunun kanıtı.

4 IRMAKTAN İKİSİ BURADA

- Mukaddes kitapta belirtilen cennette akan dört ırmaktan ikisi Dicle ve Fırat nehirleri. Adem de İncil`e göre ilk buğdayı burada öğüttü ve tarımın başlangıç temelini attı. Kabil burada çiftçiliğe başladı. Göçebe halinde ve avcılıkla yaşayan insanlar da ilk kez burada av silahlarını bırakıp toprağı işlemeye ve yerleşik olmaya başladı. Hayvanları evcilleştirip onlardan yararlanmaya başlayan insanlar kendisine ev ve yatak yapmayı, topraktan çömlek yapmayı ve kendi yetiştirdiği bitkilerden beslenmeyi öğrendi. Max Planck Enstitüsü`nün yaptığı araştırma da ilk evrimin Türkiye`nin doğusunda olduğunu kanıtlıyor. Göçebelikten yerleşik düzene geçiş sancılı oldu, insanlar büyük evrim geçirdi.

ADIM ADIM YERLEŞİK DÜZEN

- Türkiye ve Suriye`de yapılan son kazılar insanoğlunun göçebelikten yerleşik düzene nasıl geçtiğini adım adım gösteriyor. 1. İsa`dan 10 bin yıl önce avcılıkla yaşayan insanlar zengin bir bitki örtüsünün bulunduğu bu bölgede avlanıyordu. Bölge hayvan sürüleriyle doluydu. 2. İsa`dan 7 bin 500 yıl önce ise hayvanlar azalmaya başlayınca açlık sorunu başgösterdi ve insanlar biraraya gelerek köyler oluşturmaya, bitkilerle beslenmeye başladılar ve yaşam biçimini tamamen değiştirmek zorunda kaldılar. Açlık insanları yenilikler bulmaya zorladı. İnsanoğlu buğdayı öğütmeyi öğrendi. Toprağı eğilerek işleme ve buğdayı öğütme işi öylesine ağırdı ki, insanoğlunun iskelet biçimi değişti. Hayvanları evcilleştirmek de kolay olmadı. Çit çevrilerek hapsedilen hayvanlar önce şok yaşadı. Hayvanlardan ürün alınması uzun zaman aldı. 11 bin yılın izleri Der Spiegel, 11 sayfalık yazısında Ağrı Dağı, Hasankeyf, Mezopotamya ve Nuh`un gemisine de değiniyor. Dergi, Ağrı Dağı görüntüsünün içine figürünü monte ettiği Adem ile Havva`nın Şanlıurfa Göbeklitepe bölgesinde yaşamış olabileceğini öne sürüyorlar.

GÖBEKLİTEPE, BU KEZ BİR ROMANA KONU OLDU

- Birçok uzman tarafından `medeniyetin doğum yeri` olarak değerlendirilen Şanlıurfa`daki Göbeklitepe Höyüğü, bu kez de bir romana konu oldu. Arkeologların halen kazı çalışmalarını sürdürdüğü ve tarihi 11 bin 500 yıl öncesine uzanan Göbeklitepe, ödüllü roman yazarı Sean Thomas`ın son romanında olay örgüsünü geçtiği yer olarak kullanılıyor. Yaratılış Sırrı (The Genesis Secret) adlı romanda, bir arkeologun Göbeklitepe`de gerçekleştirdiği kazı çalışmaları etrafında gelişen cinayet ve entrikalar işleniyor.
- Yazar`ın Göbeklitepe`ye ilgisi, kazı çalışmalarının duyurulduğu 2000 yılında başlamış. Aynı zamanda başka bir ödüllü yazar DM Thomas`ın da oğlu olan Sean Thomas, kitap geçen sene yazdığı sıralarda yaptığı açıklamada `Bu kitap bir Pulitzer Ödülü alma girişimi değil. Sadece yazmaktan hoşlandığım bir hikâyeyi içeriyor` demişti. Yazar, `Bu kitap sadece beni anlatıyor, babamı geçmeye çalışmıyorum` diye belirtmişti.

- Yazarın bu kitabı ayrıca daha önceki eserlerinden de farklılık taşıyor. Sean Thomas, daha çok cinsel içerikli hatıralardan oluşan *Seninle Tanışmayı Bekleyen Milyonlarca Kadın/Millions of Women are Waiting to Meet You* ve 2000 Edebiyatta Kötü Seks Ödülleri`ni kazandığı yine cinsel içerikli *Öpüşen İngiltere/Kissing England* adlı eserleriyle biliniyor.
- Eserini Tom Knox mahlası adıyla yayınlayan yazarın konu ettiği Göbeklitepe`nin, Adem(a.s) ve Havva`nın yaşadığı cennet bahçesi Eden olduğuna da inanılıyor. Burada bulunan heykeller dünyanın ilk heykelleri, aletler ise dünyanın ilk aletleri olarak değerlendiriliyor. Keşfedildiğinde `yerleşik bilgileri altüst edecek` değerlendirmesine muhatap olan Göbeklitepe`de çıkarılan yaklaşık 11 000 yıl öncesine, çanak-çömlekçiliğin henüz bilinmediği taş çağına (çanak-çömleksiz neolitik çağ) ait olan bu kalıntılar, Anadolu`da yaşayan ilkel atalarımızın da mimari yeteneklerinin olduğunu, hatta dinsel törenler

- için düzenli aralıklarla bir araya geldiklerini gösteriyor. Bu yeni veriler, insanlık tarihine ilişkin önemli bir yanılığı ortaya koyuyor.
- Göbeklitepe`yi keşfeden ve buradaki kazı çalışmalarını gerçekleştiren Alman arkeolog Doç. Dr. Klaus Schmidt, burada gün yüzüne çıkardıkları tapınağın, `insanoğlu tarafından inşa edilmiş ilk kutsal mekan` olduğunu söylemişti. Amerika`da yayınlanan Smithsonian dergisine konuşan Schmidt, Aralık ayında yayınlanan röportajında `Sadece insanlar bu tür bir şey yapabilir. Burasının Taş Devri`ne ait dev bir yerleşim yeri olduğu çok açık` demişti.
- Şanlıurfa`ya 80 dakikalık bir mesafede, Örencik Köyü yakınlarında bulunan Göbeklitepe`deki kazı çalışmalarına Alman Arkeoloji Enstitüsü ve Şanlıurfa Müze Müdürlüğü`nün işbirliğiyle 1995 yılında başlanmıştı. Halen Klaus Schmidt`in başkanlığında yürütölen kazılar, her yıl eylöl ve ekim aylarında 10 haftalık bir süreç içinde gerçekleştiriliyor.

-
- Kazı alanında bulunan bu taşların tarihi, Taş Devri`nden 6 bin yıl, Piramitler`den ise yaklaşık 12 bin yıl öncesine kadar uzanıyor. Schmidt, bu yüzden Göbeklitepe`nin `tarımın, organize dinin ve medeniyetin kendisinin doğum yeri olabileceğini` düşünüyor. Doç. Dr. Klaus Schmidt, burada gün yüzüne çıkardıkları tapınağın, `insanoğlu tarafından inşa edilmiş ilk kutsal mekan olduğunu ve sadece insanlar bu tür bir şey yapabileceğini` belirtiyor.
 - Kazı bölgesinde yerleşim yeri çevresinde kireçtaşından yapılmış ve dikili halde 30 küsur tekpare taş anıt bulunduğu belirtiliyor. `T` şeklinde olan bu taş anıtların uzunluklarının ise 3 metre civarında olduğu belirtiliyor.

-
- Ağırlıkları birer ton civarında olan taşların üzerinde tilki, akrep, aslan, domuz ve kuş kabartmaları bulunuyor.
 - Arkeoloji ekibi, bu taşları inşa edenlerin çiftçi olmadıklarını; ancak ilkel de olmadıklarını düşünüyor. Burada bulunan hayvan kalıntılarının vahşi hayvanlara, sebze ve meyve kalıntılarının ise yabani ağaçlara ait olduğu belirtiliyor.
 - Dr. Schmidt, bu yerleşim yerinin inşa edilmesi için çok büyük insangücüne ihtiyaç duyulduğunu ve lojistik sorununun burayı inşa edenleri tahıl üretimine ve yabani koyunları toplamaya teşvik etmiş olabileceğini ifade ediyor.

-
- Uzmanlar, yeni bulguların `göçebe toplulukların, tarımı öğrenerek yerleşik yaşama geçtiği` tezinin yanlış olabileceğini gösterebileceğini düşünüyor.

